פב: מרובה פרק שביעי בבא קמא

אתא איהו ותיקן **אפילו** לדברי תורה. לא קיימא לן הכי אלא כר' יהודה בן בתירא דאמר דברי תורה אין מקבלין טומאה דתמר ברמשית הגז (חולין דף קו: וספ"ו) וכמי שמתו (ברכות דף כב.) אתיכנא נהוג עלמא כתלמא סבי ות"ת דהיכי אלים ר' יהודה לבטל תקנת עזרא וי"ל דדלמא סבר דלא תיקן עזרא דבר זה לי נמי המנה שכל מי שרוצה לבטל יבטל דבכי האי גוונא מוחר כדאמר ברים מועד קטן (דף ג:) לי נמי לא פשט איסורו ברוב ישראל כדאמרינן גבי שמן כפ' אין מעמידין (ע"ז דף לו.) ותע"ג דמשמע התם דאי דיעאל גזר עליו לא היה ר' יהודה נשיאה יכול לבטלו אע"פ שלא פשט היינו במילתא דבמיב בקרא אבל תקנת עזרא לא כתיב בקרא והא דדרש נמי שמתו (ברכות דף כא:) מדכתיב והודעת לבניך ומסיק ליה יום אשר עמדת מה להלן בעלי קריין אסורין כו' אסמכתא היא דהא עזרא תיקן והא דאמר נמי שמתו (שם דף יח:) גבי בניהו דתבר גזרא דנרדא ונמת וטבל לא לדברי תורה דאכתי עזרא לא הוה אלא לאכול חולין בטהרה: **ואינה** מביאה עגלה ערופה.

וא"ת מאי אריא משום דלא נתחלקה מיפוק ליה משום דאין לן למיחל בתר רובא דעלמא כדאמר בלא יחפור (ב"ב דף כג:) ותע"ג דאמר התם דביובשת אין ההרים לא אזלינן בתר רובא וירושלים הרים סביב לה מכל מקום היו ישראל נכנסין ויוצאין לה לעולת לרגל ובאמר ימות השנה נמי לשלם נדרים ונדבות וגם אומות העולם היו באין לה לאמורה שקרויה רובלא עמים וי"ל דמ"מ היו שם מקומות שלא היו מצויים כי אם יושבי ירושלים לבדם אי נמי בימי חזקיה שכל ישראל היו בירושלים ולא היו באין לאמורה: **ואין** מטמא בנגעים דכתיב אחוזתכם וירושלים לא נתחלקה לשבטים. אין לפרש שנתחלקה אלא שנתנו רושה של ירמו תחתיה ולפיכך אין מעמא דבפ"ק דיומא (דף יב.) משמע דלמ"ד לא נתחלקה לא נתחלקה ממש ות"ת מנליה דלא נתחלקה ממש דלמא סבר נתחלקה אלא שנתנו רושה של ירמו תחתיה כמו לר' יהודה דאמר נתחלקה ומעמא וכית המקדש עצמו אין מעמא אע"ג דנתחלק אלא משום שנתנו רושה של ירמו תחתיו כדאמר התם וי"ל דבית המקדש סברא הוא אע"ג דנתחלק דחזרו וקנו אותו כדי שיהא לכל ישראל חלק בו אבל ירושלים אם מתחילה נתחלקה למה היו חוזרין וקונין אותה: **לא** יגדל אדם חזיריו. וא"ת מ"ל דאסור לעשות סחורה בכל דברים עמאים כדתנן במסכת שביעית (פ"ז מ"ג) אין עושין סחורה בגבילות וטריפות וכפ' כל שעה (פסחים דף כג. וספ"ו) נמי אומר ליידי מיה ועוף שנזדמנו להם מיעים עמאים דוקא נזדמנו אבל לכתחילה לא כדברים התם יהיו בהויתן יהא וכמ"כ נמי דרשינן שקץ הוא לכם שלא לעשות סחורה בהן ותירץ ר"ת דהיינו דוקא בדבר העומד לאכילה אבל אם מגדלן למשוא עורות בשומנן או למוכרן לישראל שימשם בהן שרי וכל אלב מותר למכור היכא דלא קאי לאכילה ובירושלמי נמי מפרש בהאי פירקא דקופיס וחמורים שרי לעשות בהן סחורה משום דסמנן למלאכה: **ואסור** לאדם שילמד בנו חכמת יוונית. וא"ת והלא בפומאות של טיטוס גזרו דאמרינן בפרק בתרא דסוטה (דף מט.) וטיטוס היה בשעת חורבן דאמרינן בהנזקין (גיטין דף נו:) ומלכות בית חשמונאי קדמי טובא דאמרינן בפ"ק דע"ז (דף ט.) וי"ל דמעיקרא גזרו ולא קבלו מיניהו ג"כ אי הוה בעי למיקם באורו לא היה מיקרי עברין אבל לבסוף איכא גזירה דרבנן וגרלה אלא יגדל דמתני' היא היתה גזירה דפולמוס של טיטוס: **ועל** אותה שעה שנינו מעשה שבא. (כולה) מסנה היא במנחות בפ' ר' שמעאל (דף פד: וספ"ו) וא"ת והא בימי מרדכי הוה המעשה כדאמר התם בגמ' דאמר מרשא אותיב ידיה אגנה כו' אמר להן מרדכי ותימה גדולה היא אם היה מרדכי כל כך דבית חשמונאי לא היה כי אם ר"מ שנים קודם החורבן כדאמר בפ"ק דע"ז (דף ט.) וגרלה לר"י דכל אותן שהיו בקיאים בגרמזים ובלשונות היו נקראים על שם מרדכי לפי שהוא היה ראש ומכם להכיר ואותו מעשה דג' נשים דמייתי התם גרלה שהיה מרדכי ממש דקאמר והיינו דתנן (שקלים פרק ה' משנה ו') פתחיה על הקנין: לשון

ואתא איהו תיקן **חפיפה**: [6]ישיהו רוכלין מחזרין בעיירות משום תכשיטי נשים כדי שלא יתגנו על בעליהם: ותיקן **טבילה** לבעלי קריין [2]דאורייתא הוא דכתיב [1]ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ[3] את בשרו במים דאורייתא הוא לתרומה וקדשים אתא הוא [4]תיקן אפילו לדברי תורה: [5]עשרה דברים [7]נאמרו בירושלים [8]אין הבית חלוט בה [9]ואינה מביאה עגלה ערופה [10]ואינה נעשית עיר הנדחת [11]ואינה מטמאה בנגעים [12]ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות [13]ואין עושין בה אשפתות [14]כ[15]ואין עושין בה כבשונות [16]ואין עושין בה גנות ופרדסות חוץ מגנות וורדין שהיו מימות נביאים הראשונים [17]ואין מגדלים בה תרנגולין [18]ואין מלינין בה את המת אין הבית חלוט בה דכתיב [19]וקם הבית אשר לו חומה לצמיתות לקונה אותו לדורותיו וקסבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים [20]ואינה מביאה עגלה ערופה דכתיב [21]כי ימצא חלל באדמה אשר ה' אלהיך נותן לך לרשתה וירושלים לא נתחלקה לשבטים ואינה נעשית עיר הנדחת דכתיב [22]עריך וירושלים לא נתחלקה לשבטים [23]ואינה מטמאה בנגעים דכתיב [24]ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וירושלים לא נתחלקה לשבטים ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות מפני אהל הטומאה ומשום דלא ליתזקו עולי רגלים ואין עושין בה אשפתות משום שקצים ואין עושין בה כבשונות משום קוטרא ואין עושין בה גנות ופרדסין משום סירחא ואין מגדלין בה תרנגולין משום קדשים ואין מלינין בה את המת גמרא: אין מגדלין חזירים בכל מקום [25]תנו רבנן כשצרו בית חשמונאי זה על זה היה [26] הורקנוס מבפנים ואריסטובלוס מבחוץ ובכל יום היו משלשים להם בקופה דינרין והיו מעלין להם תמידים היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית [27]אמר להם כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרים בידכם למחר שילשלו דינרין בקופה והעלו להם חזיר כיון שהגיע לחצי החומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה באותה שעה אמרו [28]ארור האיש שיגדל חזירים וארור האדם שילמד את בנו חכמת יוונית ועל אותה שעה שנינו [29]מעשה שבא עומר מגנות הצריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר: וחכמת יוונית מי אסירא והתניא אמר רבי בארץ ישראל לשון

חפיפה. כמסרק להרחקה דמילתא: **לדברי תורה.** שלא ישנה עד שיטבול: **אין הבית חלוט בה.** כדין בתי ערי חומה אלא גאולה תהיה לו אם ילקה לגאול ואם יגיע יוכל ביובל כבתי ערי חלרים: **זיזין.** קורות יוצאין מן הכתלים: **גזוזטראות.** חולדליי"ר בלע"ז על פני העלייה מבחוץ: **כבשונות.** משרפות סיד לקדירות: **גינה ורדין.** כך שמה והיא היתה לריכה לקטורת והיינו כיפת הירדן (כריתות דף ו.) על שם שדרך הורד לגדל על שפת הירדן: **אין מלינין בה את המת.** מת בה אדם גאותו היום קוברים אותו מיד: **ערין.** משמע שאתה יודע למי מיוחדת היא: **אסל הטומאה.** שמא יהא כזית מן המת מוטל בארץ והגזוזטראות מאהילות עליו ועל אנשים הרבה ונמצאת מרבה את הטומאה: **משוס שרלים.** דרכן לגדל באשפה ומרבים טומאה לפי שמתים שם ומטמאים הקדשים שבירושלים: **קוטרא.** עשן שמאיר את החומה וגנאי הוא: **סרחון.** עשבים רעים הגדילים שם וחורקין בחוץ ועוד דרך גנות לזכלן ויש סרחון: **משוס קדשים.** שתרנגולין מנקרין באשפה ומביאים בשר שרצים בפיהם ומטמאין את הקדשים: **גמרא.** מסורת היא בידינו ואין טעם [1]לדבר: הורקנוס ואריסטובלוס אחים היו ומריבין על דבר המלוכה: **היו משלשין.** אותם שבפנים מורידין מעל החומה דינרין מתרומת הלשכה בקופה לאותן שבחוץ לקנות תמידין: **נעץ לפרניו.** תקע[2] שכן דרך חזיר כשגורדין אותו: **ועל אותה שעה שנינו.** במנחות (דף פד:) מעשה שבא העומר שהיה רגיל לבא מן הקרוב לירושלים אותה שעה בא מגנות לריפין רחוק מירושלים לפי שהחרינו בני המלוכה את תבואות השדה: **מבקעת עין סוכר.** שם מקום: לשון

[3]ונשתטל: **אין הבית חלוט בה.** כדין בתי ערי חומה אלא גאולה תהיה לו אם ילקה לגאול ואם יגיע יוכל ביובל כבתי ערי חלרים: **זיזין.** קורות יוצאין מן הכתלים: **גזוזטראות.** חולדליי"ר בלע"ז על פני העלייה מבחוץ: **כבשונות.** משרפות סיד לקדירות: **גינה ורדין.** כך שמה והיא היתה לריכה לקטורת והיינו כיפת הירדן (כריתות דף ו.) על שם שדרך הורד לגדל על שפת הירדן: **אין מלינין בה את המת.** מת בה אדם גאותו היום קוברים אותו מיד: **ערין.** משמע שאתה יודע למי מיוחדת היא: **אסל הטומאה.** שמא יהא כזית מן המת מוטל בארץ והגזוזטראות מאהילות עליו ועל אנשים הרבה ונמצאת מרבה את הטומאה: **משוס שרלים.** דרכן לגדל באשפה ומרבים טומאה לפי שמתים שם ומטמאים הקדשים שבירושלים: **קוטרא.** עשן שמאיר את החומה וגנאי הוא: **סרחון.** עשבים רעים הגדילים שם וחורקין בחוץ ועוד דרך גנות לזכלן ויש סרחון: **משוס קדשים.** שתרנגולין מנקרין באשפה ומביאים בשר שרצים בפיהם ומטמאין את הקדשים: **גמרא.** מסורת היא בידינו ואין טעם [1]לדבר: הורקנוס ואריסטובלוס אחים היו ומריבין על דבר המלוכה: **היו משלשין.** אותם שבפנים מורידין מעל החומה דינרין מתרומת הלשכה בקופה לאותן שבחוץ לקנות תמידין: **נעץ לפרניו.** תקע[2] שכן דרך חזיר כשגורדין אותו: **ועל אותה שעה שנינו.** במנחות (דף פד:) מעשה שבא העומר שהיה רגיל לבא מן הקרוב לירושלים אותה שעה בא מגנות לריפין רחוק מירושלים לפי שהחרינו בני המלוכה את תבואות השדה: **מבקעת עין סוכר.** שם מקום: לשון

עין משפט נר מצוה

קעא א מיי' פ"ו מהל' טומאת הלכה ט
סמג עשין פה טוש"ע ת"מ סי' קנ סעיף ו:
קעב ב מיי' פ"ל מהל' מקואות הלכה ה
סמג עשין רמח:
קעג ג מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ח
טוש"ע ח"מ סי' פח:
קעד ד מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה
יד סמג עשין קפד:
קעה ה מיי' שם ופי"ב מהל' שמיטה ויובל הלכה יב:
קעו ו מיי' פ"ו מהלכות בית הבחירה הלכה יד ופ"ע מהל' רוצח הלכה ד:
קעז ז מיי' פ"ו מהלכות בית הבחירה הלכה יד ופ"ל מהלכות ע"ז הלכה ד:
קעח ח מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה יד ופי"ד מהלכות טומאת צרעת הלכה יח:
קעט ט י כ ל מ נ מיי' פ"ו מהלכות בית הבחירה הלכה יד:
קפ ס מיי' פ"ה מהלכות מקוה ממון הלכה ט
טוש"ע ח"מ סי' תט סעי' ב:

מוסף רש"י

לא נתחלקה ירושלים לשבטים. ומאן קא מקני ליה (ערכין לב:). נותן לך לרשתה. ולא ירושלים ירושה, דקסבר לא נתחלקה לשבטים (יומא כג:). **ואינה מטמאה בנגעים דכתיב כו' אחוזתכם.** אלא אמרה לכם, קסבר לא נתחלקה לשבט יהודה וגימין, אלא כל השבטים שוין בה (יומא יב. וכעי"ז מגילה כו:). **בית חשמונאי.** שני אחים שהיו מתקוטטים על המלוכה, הורקנוס ואריסטובלוס (סוטה מח:). **ואריסטובלוס מבחוץ.** לר על ירושלים והכיא עמו חיל רומיים (שם, לגירסת הורקנוס מבחוץ). **היה שם זקן אחד.** מנפנים (שם). **שהיה מכיר בחכמת יוונית.** דמיחות (מנחות סד:) לשון חכמה שמדברים בו בני פלטין ואין שאר העם מכירים בו (סוטה מח:). **אמר להם.** לאותן שבחוץ (שם). **ונזדעזעה ארץ ישראל.** מחמת המלך שנעבר על מילול שמו (שם). **מעשה שבא עומר כו'.** שאותן החיילות החרינו כל פרכות ירושלים (מנחות סד:) שאותה שנה החרינו החיילות את הזרעים שנפנינות מדינת ירושלים והולכך לחיה אותה שנה לא העומר מגנות לריפים, וכאלו הגיעם מגות העומר לבית מן הקרוב לירושלים כדכתיב כרמל תקריב, שיהא הזרע לח וחכר אלא ממנו וכשהוא בא מרחוק מתייבש ומתמעט ואין כר הבכלה אלא מן הגרעין (סוטה מח:).

מסורת הש"ס

ג) כ"ב כב., ב) [נ"ל בפיס אם כל בשרו], ג) [יומא כב. ערכין לב: תוס דר"ע פ' לה תוספתא דנגעים פ"ו], ד) [מגיגה כו. נגעים ט.], ה) סוטה מה:, ו) יומא יב. [מגילה כו.], ז) סוטה מט: מנחות סד:, ח) לגז לבן בחכמת יוונים. רש"ל, ט) [מנחות סד:], י) עיין הטעם בזוהר נשא, כ) פ"ל ומת, ל) [ד"ה מרבי], מ) [ד"ה אמר], נ) [ד"ה אריה].

תורה אור השלם

1. ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ במים את כל בשרו וטמא עד הערב: ויקרא טו טז
2. ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וקם הבית אשר בעיר אשר לו חומה לצמיתת לקבה אתו לדרתיו לא יצא ביובל: ויקרא כה ל
3. כי ימצא חלל באדמה אשר יי אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הכהו: דברים כא א
4. כי תשמע באחת עריך אשר יי אלהיך נתן לך לשבת שם לאמר: דברים יג יג
5. כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם: ויקרא יד לד

גליון הש"ס

גמ' הורקנוס מבפנים. במנחות דף פד ע"ב ובסוטה דף מט ע"ב איתא בהיפך הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים:

לעזי רש"י

אולדליי"ר (אלידרי"ר). גזוזטרה, מרפסת.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com